

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI

2. Czas powstania

XIII w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

PŁONICA

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo **dolnośląskie**

powiat **ząbkowicki**

gmina **Złoty Stok**

6. Współrzędne geograficzne

50° 28' 39.895" N 16° 52' 24.837" E

7. Użytkowanie obecne

Rolnictwo, mieszkalne

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa:
Wzmiankowana w źródłach m.in. jako: Henrici villa (1260 r.), Durhenisdorf (1293 r.), Plonicza (1317 r.), Dörmdorf (1765 r.) Od 1947 r. Plonica.

Historia:

Tereny na których powstała wieś Laski zostały darowane przez ks. Henryka Brodatego klasztorowi augustianów w Kamieńcu Żąbkowickim. Po objęciu władzy nad dobrami klasztornymi w Kamieńcu przez cystersów, również wieś Plonica trafiła na ich własność. Źródła nie wskazują niestety daty lokacji wsi, w związku z czym nie jest wiadome któremu zakonowi można przypisać jej powstanie. W 1785 r. we wsi mieszkało 11 kmieci, 5 zagrodników, 46 chatupników i 3 rzemieślników. Po sekularyzacji dóbr kościelnych w 1810 r. wieś weszła w posiadanie księżniczki pruskiej Fryderyki Luizy Wilhelminy von Hohenzollern, po której odziedziczyła ją Marianna von Oranien-Nassau. Pod prywatnym zarządem wieś rozwijała się i w 1840 r. znajdowało się w niej 104 budynki, w tym kościół i szkoła katolicka, 3 młyny wodne, olejarnia oraz browar. Po 1945 r. wieś w dużym stopniu się wyludniła, a rozwój przestrzenny zatrzymał się.

Charakterystyka zabytku:

Plonica to duża wieś o układzie łańcuchowym rozwiniętym wzdłuż na odcinku ok. 1,5 km. w dolinie rzeki Świdry, w Górach Złotych. Obecnie większość zabudowy stanowią murowane budynki mieszkalne i gospodarcze wybudowane w XIX i XX w. najczęściej usytuowane kalenicowo względem drogi oraz zabudowa zagrodowa. Reprezentują one tradycyjną architekturę wiejską XIX i XX w. z regionu Przedgórze Sudeckiego. We wsi znajduje się kościół katolicki św. Mikołaja o metryce XVIII wiecznej.

Zagrożenia i postulaty konserwatorskie:

Istotnym zagrożeniem jest niekontrolowane zastępowanie historycznej zabudowy współczesnymi obiektami, które swoją bryłą, wymiarami, materiałami lub stylistyką, kontrastować z tradycyjną zabudową historycznej. Należy objąć indywidualną ochroną konserwatorską najbardziej wartościowe elementy zabudowy, a nową zabudowę kształtować jako nawiązującą do tradycyjnej zabudowy z regionu Przedgórze Sudeckiego. Ochronie powinny podlegać również historyczna dominanta wsi w postaci wieży kościoła.

Bibliografia:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
- Zimmermann F.A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, Brieg 1789.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów, Góry Złote*, Marek Staffa red., Wrocław, 1993.
- *Messischblatt*, 1: 25 000, 5567 Königshain, 1930.

Kartografia:

- *Messischblatt*, 1: 25 000, 5567 Königshain, 1930.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Jędrzej Musiał, wrzesień 2022 r.